

HVA KAN SAMISK NASJONAL KOMPETANSETJENESTE - PSYKISK HELSEVERN OG RUS (SANKS) TILBY?

SÄN^{AG}
KS

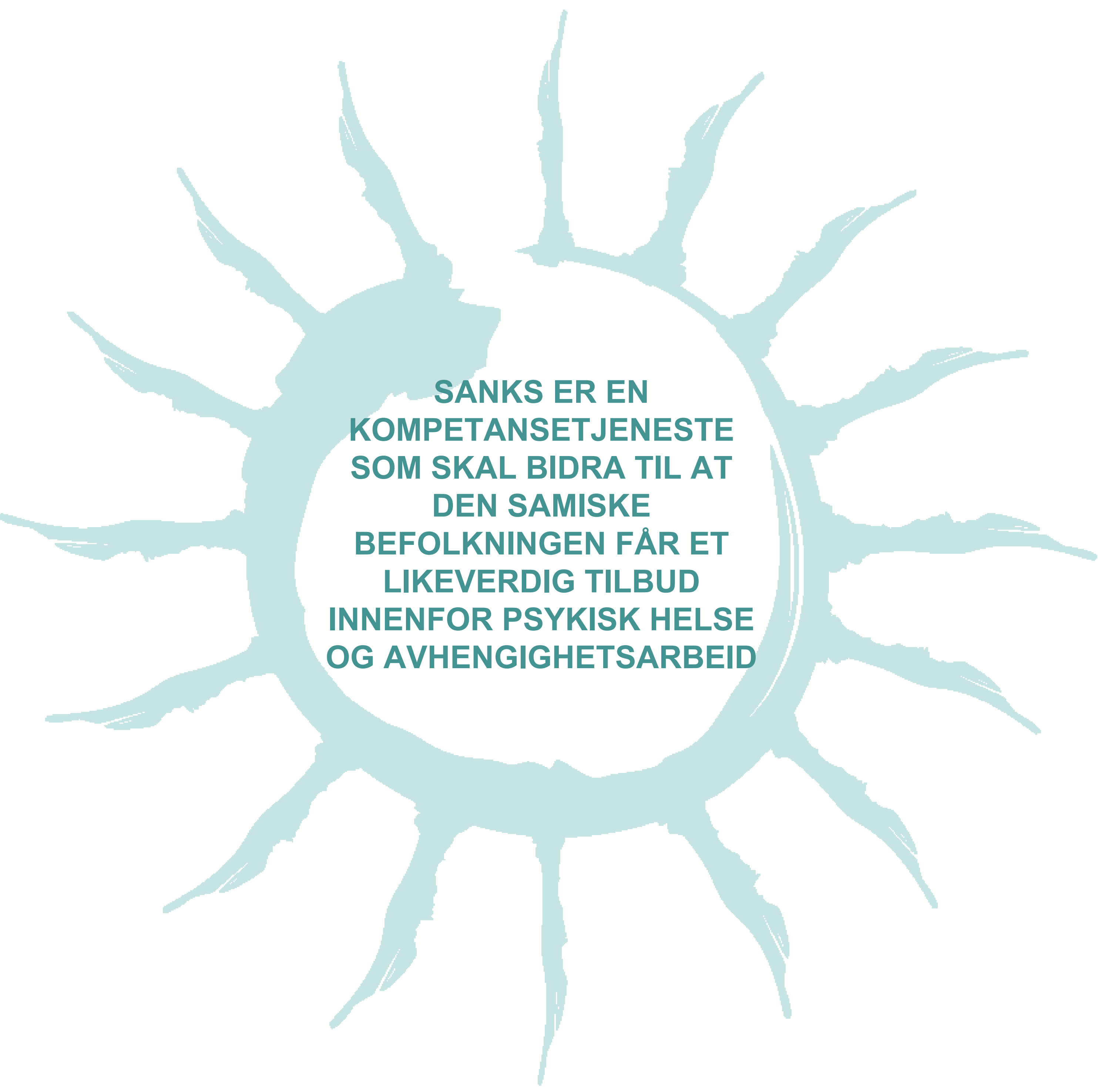
**Sáme nasjavnálasj máhtudakdievnastus -
psyhkallasj varresvuodasuoddjim ja gárevsælgha**

**Samisk nasjonal kompetansetjeneste -
psykisk helsevern og rus**

**Sami Norwegian National Advisory Unit -
Mental Health and Substance Use**

SÄNAG
SANKS

**SANKS ER EN
KOMPETANSETJENESTE
SOM SKAL BIDRA TIL AT
DEN SAMISKE
BEFOLKNINGEN FÅR ET
LIKEVERDIG TILBUD
INNENFOR PSYKISK HELSE
OG AVHENGIGHETSARBEID**

NASJONALT TEAM

Nasjávnašj barggojuogos

Nasjávnašj barggojuogos fállá guoradallamav ja giehtadallamav mánájda, nuorájda ja állessjattugijda sierratjehppevarresvuodadievnastusán . Avtadahka l oasse SÁNAM:is, ja miján la nasjávnašj ávdásvástádus sámij ávdás. Nasjávnašj barggojuohkusin li kontávrrásaje Oslon, Rørosin, Snásán, Hábmérin, Trámsán ja Kárásjjágán.

Fállap tjuovvovasj vájvij guoradallamav ja giehtadallamav:

- Tjadnasibme, aktijvuolta ja aktisasj barggo
- Gássjelisvuoda ulmutjahttet
- Dájmaj ja berustime másedibme
- Manjunam jali sierralágásj ávddánibme
- Trávmá, garra ballo, lássismielakvuolta, nággoskihpuogá
- Persávnálasjuodavájve
- Psykávsságássjelisvuoda
- Bárrámvige

Divna giehtadallama indivijdalattjat hiebaduvvi. Kultuvrra, giella ja rijbbam li guovdátjin.

Mijá lusi vuoseduvá dáktáris, psykolávgás jali mánájsuodjalusdievnastusás.

Fállap aj kultuvrrahiebaduvvam bagádallamav ja áhpadásáv fáhkabarggijda ja áhpadásásadusájda.

Nasjonalt team

Nasjonalt team tilbyr utredning og behandling til barn, unge og voksne i spesialisthelsetjenesten. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen. Nasjonalt team har kontorer i Oslo, Røros, Snåsa, Hamarøy, Tromsø og Karasjok.

Vi tilbyr utredning og behandling for følgende vansker:

- Tilknytning, relasjon og samspill
- Atferdsforstyrrelser
- Forstyrrelse av aktivitet og oppmerksomhet
- Utviklingsforstyrrelse
- Traumer, angst, depresjon og tvangslidelser
- Personlighetsforstyrrelser
- Psykoseproblematikk
- Spiseforstyrrelser

All behandling tilrettelegges individuelt med fokus på kultur, språk og mestring.

Henviing skjer via lege, psykolog, barneverntjenesten.

Vi tilbyr også kulturtilpasset veiledning og undervisning til fagfolk og utdanningsinstitusjoner ved forespørsel.

National team

The National Team (NT) provides assessment and treatment to children, youths and adults at the Specialist Health Service unit. NT, as a part of SANKS, has a national-level responsibility for the Sami population. NT has offices in Oslo, Røros, Snåsa, Hamarøy, Tromsø and Karasjok.

NT provides assessment and treatment of the following problems:

- Sense of connection, relationship and interaction with others
- Behavioral disorders
- Attention/Activity deficit disorders
- Developmental disorders
- Trauma, anxiety, depression and obsessive-compulsive disorders
- Personality disorders
- Psychosis disorders
- Eating disorders

Every treatment is individually arranged with a focus on culture, language and coping.

Referral is made by doctors, psychologists or The Child Welfare Services.

In addition, upon request, NT offers culturally appropriate guidance and instructions to professionals and educational institutions.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

BARNE- OG UNGDOMSPSYKATRISK POLIKLINIKK (BUP)

Mánáj- ja nuorajpsykiatrijallasj poliklinihkka

Fállap guoradallamav ja giehtadallamav mánájda ja nuorajda gaskan 0-18 jage. Avtadahka l oasse SÁNAM:s, ja miján la nasjávnašasj ávdásvásstádus sámij ávdás ja sierralágásj ávdásvásstádus sisiváldemsuohkanij ávdás:
Guovddagæjnno, Kárásjjáhká, Porsáŋŋgo, Lebesbyddja, Gamvijkka, Dædno ja Unjárgga.

Fállap giehtadallat dákkir vájvijt:

- Tjadnasibme, aktijvuohta ja aktisasj barggo
- Gássjelis jali ierediddje ulmutjahttem
- Dájmaj ja berustime másedibme
- Maŋŋunam jali sierralágásj ávdánibme
- Hájiesvuohta, másskusin viessot, lássismielakvuohta, iesjsármimájádusá
- Moarre/aggresjávna
- Gárevselgaj boastoadno
- Bárrámvige
- Garra ballo

MNP:an la njuorak- ja smávvamánáj barggojuogos mij guoradallamav ja giehtadallamav fállá mánájda 0-6 jage gaskan, aktan bagádallamav ja konsultasjávna varresvuodaskihppiisjujttárijda.

Jáhttebarggojuogos la doajmma mij gullu Kárásjjágá ja Girkkonjárga MNP:aj. Juogos viehket ja barggá MNP:a siegen oanep ájgegávdajn ássij ma pasientajda ja familjada gulluji, majna gájbbeduvvá tjuovvolibme jali/ja bagádallam gå li MNP:an tjuovvolimen ja giehtadallamin. Duola degu; aktugasj tjuovvolibme mánáj ja nuoraj, bagádallam sijdajda, mánájárruhijda, skávlájdá ja aj mánáj lahkabirrasijda. Mánná hæhttu vuoseduvvam MNP:aj jus galggá bessat jáhttebarggojuohkusij vuoseduvvat.

Dáktár, psykolávvggá jali mánájsuodjalus diehki vuoset.

Fálaldagá majda la álkke bessat:

MNP fállá ságastallamijt jiena/gává ja telefávna baktu. Bæssá 2-3 tjuovvolimságastallamijda, dáktára vuosedime dagi.

Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk

Vi tilbyr utredning og behandling* til barn og unge mellom 0 og 18 år. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen, og et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Lebesby, Gamvik, Tana og Nesseby.

Vi gir behandling for vansker slik som:

- Tilknytning, relasjon og samspill
- Problematisk eller avvikende atferd
- Forstyrrelse av aktivitet og oppmerksomhet
- Forsinket eller påfallende utvikling
- Tristhet, isolasjon, depresjon og selvmordstanker
- Sinne og aggresjon
- Rusmiddelmissbruk
- Spiseforstyrrelser
- Angst

Vårt sped- og småbarnsteam gir utredning og behandling til barn mellom 0-6 år, samt veiledning og konsultasjon til helsesykepleiere.

Ambulant team er et tiltak under BUP Karasjok og Kirkenes, og bistår og samarbeider tett med BUP i kortere perioder i pasient- og familierettede saker som krever tettere oppfølging og/eller veiledning når de er inne til utredning og behandling i BUP. Eksempelvis; individuell oppfølging av barn og unge, veiledning i hjemmet, barnehage, skole og i barnets nærmiljø for øvrig. Barnet må være henvist BUP for å kunne henvises til ambulant team.

Henvising skjer via lege, psykolog eller barnevernet.

Lavterskeltilbud:

BUP, SANKS tilbyr samtaler for barn og unge via lyd/bilde og telefon. Det er mulighet for 2-3 oppfølgingsamtaler, uten henvising fra lege.

Child and Adolescent Psychiatric Outpatient Clinic

We provide services for children and adolescents between the ages 0 to 18. SANKS has a national responsibility for the Sámi population, and a special responsibility for the municipalities: Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Tana, Nesseby, Lebesby and Gamvik.

BUP provides services for children and adolescents with problems such as:

- Attachment and relationship issues
- Problematic or aberrant behaviour
- Attention deficit disorder and hyperactivity
- Delayed or atypical development
- Sadness/isolation/depression suicidal thoughts
- Anger/aggression issues
- Substance abuse
- Eating disorders
- Anxiety

BUP has a separate team for infants and small children (age 0-6 years) that offer assessment and treatment of infants and small children as well as guidance and consultation for public health nurses.

The Ambulatory Team is a unit under Child and Adolescent Psychiatric Outpatient Clinic (BUP) Karasjok and Kirkenes. The Team assists and collaborates closely with BUP for a shorter period for patient- and family-oriented cases that require closer follow-up and / or guidance, when they are for checkups and treatment in BUP. Examples are; following up children and youths individually, guidance at home, kindergarten, school and in the immediate environment the child lives in. The child has to be referred by BUP, so that the child can be referred to The Ambulatory Team. Referrals must be obtained by a physician, psychologist or Child Welfare Services (CWS).

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

FAMILIEENHETEN

Familljaavtadahka

Fállap guoradallamav ja giehtadallamav familjajda majna li gássjelisvuoda aktan doajmmat ja guládallat. Fálaldahka I vejulasj tjoavdos gå poliklinihkalasj doajmma ij la majdik rievddadam, ja gå dárba lagábut tjuovvolit. Avtadahka I oasse SÁNAM:s, ja miján la nasjávna lasj ávdásvásstádus sámijda giehtadallamav fállat.

Sujtoájgegávdá hiebaduvvá aktugasj familljaj ja dat gævvá æjgádij siegen. Familja ietjasa dádjadus, máhtto, kultuvrra ja vásádusá li guovdátjin giehtadallamin. Akta oasse giehtadallamis la Miehttseterapiija, mij la gálmá bæjvvásasj tuvrra miehtsen. Rijbbam ja positijva muossádime li guovdátjin.

Familja árru sierra árudagájn gánná ietja bierggiji. Miján la sierra skávlá

mánájda skávláálldarin. Æjgáda oadtju oahpporudájt (skihparudájt) ájgegávdan. Giehtadallam vihpá niellja vahko.

Vuosedimev álgat sierratjehppevarresvuoda dievnastus (MNP) gå la æjgádij rádudallam.

Familieenheten

Vi tilbyr utredning og behandling* til barn og familier der det er vansker knyttet til samspill og kommunikasjon. Tilbudet er aktuelt når polikliniske tiltak ikke har ført til ønsket endring, og tettere oppfølging anses som nødvendig. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

Behandlingsoppholdet tilpasses den enkelte familie i nært samarbeid med foreldrene.

Familienes egen forståelse, kunnskap, kultur og erfaringer er sentral i behandlingen. Som en del av terapiforløpet inviteres familien på Meahcceterapiija, en tredagers utmarkstur med fokus på mestring og positive opplevelser.

Familiene bor i egne leiligheter med egen husholdning. Vi har egen skole for barn i skolepliktig alder. Foreldre får opplæringspenger (sykemelding) under oppholdet.

Oppholdet er på fire uker.

Henvising gjøres via spesialisthelsetjenesten (BUP) i samråd med foreldrene.

SANKS

The Family Unit

We provide services for families experiencing difficulties with family interaction and communication. The service is provided when BUP outpatient measures have not resulted in the desired changes and a period of more intensive work with family relationships is considered necessary. As a part of SANKS we have a national responsibility for the Sámi population.

The treatment plan is, in cooperation with the parents, adapted to each individual family. Their understanding, knowledge, culture and experience is central to the therapy. As part of the treatment, families are invited to participate in Meahcceterapiija, a three-day treatment stay out in the nature.

The treatment period has a duration of four weeks. The unit can accommodate two families at the time and has its own school for children of school-age. Each family has their own self-catering apartment, and stay free of charge. Working parents receive training allowance/sick pay during their stay.

The referral must be provided by the local child and adolescent psychiatric outpatient clinic (BUP), in consultation with the parents.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter)

UNGDOMSPSYKIATRISK ENHET (UPA)

Nuorajpsykiatrijalasj avtadahka (NPA)

NPA la jándurásadus nuorajda gaskan 13 ja 18 jage gejn li psykalasj vájve. Fállap guoradallamav ja giehtadallamav moadda iesjguhtiklágásj psykalasj vájviida. Avtadahka I oasse SÁNAM:is, ja miján la nasjávnałasj ávdásvásstádus sámij ávdás.

Mii fállat divššu earret eará váttuide nugo:

- Garra ballo ja lássismielakvuohta
- Nággovájve
- Iesjvahahttem
- Iesjsármimingássjelisvuohta
- Psykávsá ja bipolára dille
- Maŋŋunam jali sierralágásj ávdđánibme
- Gárramdille

Birás- ja indivijdalasj terapiija I guovdátjin sujton ja la hiebaduvvam sáme giellaj ja kultuvrraj.

Nuoraj giehtadaláidijn barggá avtadahka nuora familja, skávlá, sijddasuohkana ja vuosediddje ásadusáj siegen.

Sierratjehppevarresvuoda dievnastus vuoset pasientav iesj válljiduvvam tjáledibmáj. NPA máhttá aj válldet vuostij subhæhkka tjáledimijt.

Ungdomspsykiatrisk enhet (UPA)

UPA er et døgntilbud for ungdom mellom 13-18 år med psykiske vansker. Vi tilbyr utredning og behandling* innenfor et bredt spekter av psykiske lidelser. Enheten er en del av SANKS og har et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

UPA gir behandling for vansker slik som:

- Angst og depresjon
- Tvangslidelser
- Selvskading
- Selvmordsproblematikk
- Psykoser og bipolare tilstander
- Utviklingsforstyrrelser
- Rus

Miljø- og individualterapi er sentralt i behandlingen og er tilpasset samisk språk og kultur.

Under oppholdet samarbeider enheten med ungdommens familie, skole, hjemkommune og henviser.

Pasienter henvises fra spesialisthelsetjenesten til elektiv/planlagt innleggelse. UPA kan også ta imot subakutte innleggelser.

The Adolescents psychiatric Unit

UPA is an inpatient unit for adolescents, ages 13 to 18 with mental health issues. We provide examinations/assessment and treatment within a wide range of mental disorders. The unit is a part of SANKS and we have a national responsibility for the Sámi population.

UPA offers services to adolescents with problems such as:

- Anxiety and depression
- Obsessive-compulsive disorders
- Self harm
- Suicidal behaviour/ideation
- Psychoses and bipolar disorders
- Developmental disorders
- Substance abuse

Milieu- and individual therapy are important to the treatment and is adapted to the Sámi language and culture.

During the patient's stay, the unit cooperates closely with the family, the school, the local community and those who submit the referral.

A specialist healthcare service must refer patients to elective/planned admission. UPA can also submit subacute admissions.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

TVERRFAGLIG SPESIALISERT RUSBEHANDLING (TSB POLIKLINIKK)

Fágajgasskasasj sierratjehpe giehtadallam gárram- ja tsieggamvuodan

FSG poliklinihkka I fálaldahka ulmutijda gejn la gárevselga jali ietjá tsieggamvuoda gássjelisvuoda. Familja ja lagámusá pasientajda máhtti aj vuoseduvvat avtadahkaj. FSG:an la sierralágásj ávdásvásstádus suohkanijda Gasska-Finnmárkon ja Lulle-Finnmárkon, ja gá la oassen SÁNAM:is, de la avtadagán nasjávnašaj ávdásvásstádus sáme álmuga ávdás.

Fágajgasskasasj sierratjehpe giehtadallam gárram- ja tsieggamvuodan (FSG) fállá guoradallamav ja giehtadallamav gárram- ja tsieggamvuodan állessjattugijda gudi li badjel 18 jagága.

Tsieggamvuoha máhtta liehket:

- Gárevselga, dagu alkohávllá, loabedis narkotihkka substánsa, dálkkasa A ja B juohkusijn, majt la loabe dagi allasis áttjudam, jali ma boasstot aneduvvi resepta milta mav la dáktáris oadtjum.
- Spellamtsieggamvuoha
- Ietjá dile majda I tsieggam

FSG poliklinihkka I biejjvefálaldahka. Vuosedimev tjállá dáktár, psykolávvggá, NAV, gárevselgajkonsulænnta ja mánájsuodjalus, ja aj sierratjehppevarresvuoda dievnastus ja giddagisdievnastus.

Vuosedibme diehki sáddiduvvá:
Árvustallamjuogos Gárevselga,
Finnmárko skihppijviessuj HF.

Tverrfaglig spesialisert behandling i rus- og avhengighet

TSB poliklinikk er et tilbud for personer med rus- eller annen avhengighetsproblematikk. Familier og pårørende til pasienter kan også henvises til enheten. TSB har et særskilt ansvar for kommunene i Midt-Finnmark og ØstFinnmark, og som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for samisk befolkning.

Tverrfaglig spesialisert behandling av rus og avhengighet (TSB) tilbyr utredning og behandling av rus- og avhengighet til voksne over 18 år.

Avhengigheten kan være i forhold til:

- Rusmidler som alkohol, illegale narkotiske substanser, samt legemidler i gruppe A- og B, som enten er anskaffet illegalt, eller som brukes feil på resept fra leger.
- Spillavhengighet
- Andre typer avhengighet

TSB poliklinikk er et dag tilbud. Henvisning skjer via lege, psykolog, NAV, ruskonsulent/sosialkonsulent og via barnevern, samt via spesialisthelsetjenesten og fengselstjenesten.

Henvisningen sendes:Vurderingsteamet Rus, Finnmarkssykehuset HF.

Interdisciplinary specialized substance abuse treatment

TSB outpatient clinic is a treatment unit for the people with substance abuse or other addictions. Patient's family members can also be referred to TSB. TSB has a specific responsibility for municipalities in Central- and EastFinnmark. In addition, as a part of SANKS, TSB has a responsibility for the Sami population at a national level. Interdisciplinary Specialized Substance Abuse Treatment (TSB) offers substance abuse/addiction assessment and treatment to the adults over 18 years old.

Addiction includes:

- Drugs such as alcohol, illegal narcotics as well as medicines in groups A and B, which are either illegally obtained or incorrect use of prescription from doctors.
- Gambling addiction
- Other types of addiction

TSB outpatient clinic is a day hospital. Referrals are made through doctor, psychologist, the Norwegian Labour and Welfare Administration (NAV), Substance Abuse Counselor / Social Counselor, The Child Welfare Services, as well as the Specialist Health Service and the Correctional Service.

The referral is sent to: The substance-use assessment team, Finnmark Hospital.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

VOKSENPSYKIATRISK POLIKLINIKK (VPP)

Álessjattugij psykiatrijlasj polikliihkka

Fállap guoradallamav ja sujtov álessjattugijda. Avtadahka I oasse SÁNAM:s, ja miján la nasjávnašasj ávdásvásstádus sámij ávdás ja sierralágásj ávdásvásstádus sisiváldemsuohkanij ávdás: Guovddagæjnno, Kárásjjáhká, Porsáŋŋgo, Lebesbyddja, Gamvijkka, Dædno ja Unjárgga. Guoradallam dagáduvvá nasjávnašasj njuolgadusáj vuodon, ávddál gå giehtadallampládna dagáduvvá pasienta ráduadaládjn.

Fállap giehtadallat dákkir vájviht:

- Trávmá, garra ballo, lássismielakvuohhta, nággoskihpuđagá
- Bårråmvige
- Persåvnašasjvuoda ieredime
- Psykåvssåvåjve
- Gåssjelisvuoda gårevselgaj anon ja ietjålågásj tsieggamvuoda våjve

Divna giehtadallam hiebaduvvá juohkkahattjaj manna guovdåtjin la giella, kultuvrra ja rijbbam.

Vuosedimev tjállá dáktår jali psykolåvggá.

Voksenpsykiatrisk poliklinikk

Vi tilbyr utredning og behandling* til voksne. Som en del av SANKS har VPP et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen, og et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Lebesby og Gamvik. Her utredes pasienter etter Nasjonale retningslinjer, deretter blir vi i samarbeid med pasienten enig om en behandlingplan.

Vi gir behandling for vansker slik som:

- Traumer, angst, depresjon og tvangslidelser
- Spiseforstyrrelser
- Personlighetsforstyrrelser
- Psykoseproblemer
- Rusproblemer og andre former for avhengighetsproblematikk

All behandling tilrettelegges individuelt med fokus på språk, kultur og mestring.

Henvising skjer via lege eller psykolog.

Adult Psychiatric Outpatient Clinic

The Adult Psychiatric outpatient clinic (VPP) provides treatment for adults. As a part of SANKS VPP has a national responsibility for the Sámi population and a special responsibility the municipalities: Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Lebesby and Gamvik. Patients are examined according to national guidelines, then, in partnership with the patient we agree on a treatment plan.

VPP provides services for adults who may be experiencing:

- Trauma, anxiety, depression and obsessive compulsive disorders
- Eating disorders
- Personality disorders
- Psychotic disorders
- Substance abuse and other forms of addiction

Treatment are adjusted individually with focus on language, culture and coping skills.

Referral must be obtained by a physician or a psychologist.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

DØGNENHETEN - AVHENGIGHET (TSB)

Tsieggamvuoda jánnduravtadahka (FSG)

Tsieggamvuoda jánnduravtadahka fállá guoradallamav ja sujtov állessjattugijda gejn li gárram- ja tsieggamvuohtagássjelijisvuoda. Avtadahka I oasse SÁNAM:s, ja miján la nasjávnašasj ávdásvástádus sámijda giehtadallamav fállat.

Giehtadallam la luojvoj. Miján li aj pasienta gudi 12 § milta tjivvahi.

Fállap giehtadallat dákkir vájviyt:

- Juhkalisvuoha
- Narkotihkka
- Dálkkasa
- Segadime boastoadno
- Spellamtsieggamvuoha

Giehtadallamin dættodip birásterapievta ájádallamvuogijt manna I kultuvrradiedulasj vuojnno. Divna giehtadallam hiebaduvvá juohkkahattjaj ja juohkusij gánná dættodip mávtástuhtte ságastallamijt, kognitijva terapijjav, labudallamav ja rijbbamav.

Dåktår, NAV, gárevselgajkonsulænnta ja mánájsuodjalus, sierratjehppe varresvuoda- jali giddagisvarresvuodadievnastus tjállá vuosedimev.

Vuosedibme diehki sáddiduvvá: Vurderingsteamet Rus Finnmarkssykehuset HF.

Døgnerheten - avhengighet

Vi er en døgnenhet som tilbyr utredning og behandling* til voksne med rus- og avhengighetsproblematikk. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

Behandlingen er frivillig. Vi har også pasienter på § 12-soning.

Vi gir behandling innen rus- og avhengighetsproblematikk slik som:

- Alkohol
- Narkotika
- Medikamenter
- Blandingsmisbruk
- Spilleavhengighet

Miljøterapien som anvendes inkluderer et kultursensitivt perspektiv. All behandling tilrettelegges både individuelt og i gruppe med fokus på motiverende samtale, kognitiv terapi, fysisk aktivitet og mestring.

Henvising skjer via lege, NAV, ruskonsulent, barnevern, spesialist- og fengselshelsetjenesten.

Henvisingen sendes: Vurderingsteamet Rus Finnmarkssykehuset HF.

Inpatient Unit -addiction

Inpatient Unit is for adult patients suffering from substance abuse or addiction disorders. As a part of SANKS, TSB has a national responsibility for the Sámi population.

Treatment is voluntary, however, we also have patients admitted on a Section 12 of the Execution of Sentences Act, "Execution of sentence in an institution".

We offer services to individuals with substance abuse, dependency and addiction disorders such as:

- Alcohol
- Substance
- Medication dependencies
- Combination addictions
- Gambling addictions

The milieu therapy treatment has emphasis on a culturally sensitive perspective. All treatments are organized both individual and in groups with focus on motivational techniques, cognitive therapy, physical activity and coping skills.

Referrals must be obtained from a physician, NAV (Norwegian Labour and Welfare Administration), substance abuse counsellors, child welfare services/ social services, specialist healthcare services, and prison health services.

Referrals must be sent to: Vurderingsteamet Rus, Finnmarkssykehuset HF.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

DØGNENHETEN - PSYKISK HELSE

Psykalasj varresvuoda jánnduravtadahka

Fállap guoradallamav ja sujtov álessjattugijda. Avtadahka I oasse SÁNAM:s, ja miján la nasjávnałasj ávdásvásstádus sámij ávdás ja sierralágásj ávdásvásstádus sisiválldemsuohkanij ávdás: Guovddagæjnno, Kárásjjáhká, Porsánngo, Lebesbyddja, Gamvijkka, Dædno ja Unjárgga.

Fállap giehtadallat dákkir vájvijt:

- Ballo
- Lássismielakvuohtha
- Persávnáłasjvuoda ieredime
- Psykávsá
- Tsieggamgássjelisvuoda

Giehtadallam vihpá gaskan 1 ja 4 vahko, valla giehtadallambále indivijdalattjat árvustaláduvvá. Birásterapijja mij aneduvvá, sisadná kultuvrradiedulasj vuojnov.

Divna giehtadallama hiebaduvvi juohkkahattjaj ja juohkusij, gánná dættodip gielav, kultuvrav, labudallamav ja rijbbamav.

Vuosedimev tjállá dáktár jali psykolávvggá.

Døgnenheten - psykisk helse

Vi tilbyr utredning og behandling* til voksne. Som en del av SANKS har døgnenheten et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen, og et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Lebesby og Gamvik.

Vi gir behandling for vansker slik som:

- Angstlidelser
- Depresjoner
- Personlighetsforstyrrelser
- Psykoser
- Avhengighetsproblematikk

Behandlingsoppholdet er mellom 1 uke til 4 uker, men det gjøres individuelle vurderinger underveis i behandlingsløpet.

Miljøterapien som anvendes inkluderer et kultursensitivt perspektiv.

All behandling tilrettelegges både individuelt og i gruppe med fokus på språk, kultur, fysisk aktivitet og mestring.

Henvising skjer via lege eller psykolog.

Inpatient Unit - Mental Health

Inpatient Unit- Mental Health provides psychiatric treatment for adults. As a part of SANKS, we have a national responsibility for the Sámi population and a special responsibility the municipalities: Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Lebesby and Gamvik.

The unit provides treatment of mental health issues such as:

- Anxiety
- Depression
- Personality disorders
- Psychoses
- Substance abuse disorders

The treatment period is normally between 1-4 weeks, but individual assessments are made during the course of treatment.

The milieu therapy used includes a culture sensitive perspective.

Patients are offered both individual and group therapy with a focus on language, culture, physical activity and coping skills.

Referrals must be obtained from a physician or a psychologist.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

SANKS-FoU

Dutkam- ja ávddanahttemássudahka

SÁNAM DjÅ galggá bargos baktu ávddánahttet ja sihkarasitet dássásasj dievnastusájt psykalasj varresvuodan ja tsieggamvuodan sámijda.

Ássudahka galggá:

- Láhtjet dilev dutkamijda ja ávddánahttembargojda ma psykalasj varresvuohatj ja tsieggamvuohatj guoski
- Fállap áhpadusáv/gaskostimev sáme kultuvrradadjadusá birra klinihkalasj avtagáj siegen lándan ja rijkajgasskasattjat
- Aktidahttet ja barggat ietjá fáhka- ja dutkambirrasij siegen lándan ja rijkajgasskasattjat

SÁNAM jahkásattjat almot 2 millijávná krávná dutkam- ja ávddánahttembargojda, ma guoski Vuona sámij psykalasj varresvuodasuoddjimij ja tsieggamvuohatj.

Forskning og utviklingsavdeling

SANKS FoU skal være med å utvikle samt sikre likeverdige tjenester innen psykisk helse- og avhengighet til den samiske befolkningen.

Dette gjøres ved å:

- Legge forholdene til rette for forskning og utviklingsarbeid innenfor psykisk helse- og avhengighet til den samiske befolkningen
- Tilby undervisning/formidling i samarbeid med de kliniske enhetene om samisk kulturforståelse nasjonalt og internasjonalt
- Samordne og samarbeide med fag- og forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt

SANKS lyser årlig ut 2 millioner kroner til forskning og utviklingsarbeid innen området psykisk helse- og avhengighet for den samiske befolkningen i Norge.

Research and Development

SANKS R&D contribute to developing and ensuring equitable services in mental health and addiction to the Sámi population.

This is done by:

- Facilitate research and developmental work within mental health and addiction to the Sámi population
- Offering teaching / dissemination in collaboration with the clinical units concerning Sámi cultural understanding nationally and internationally
- Coordinate and collaborate with other research units nationally and internationally

Each year, SANKS allocates NOK 2 million to various research and development projects in the field of mental health care and substance abuse among Norway's Sámi population.

SAMISK TOLKETJENESTE

Sáme dálkkumdievnastus

Jus dán pasiaenntan sidá sámástit gå boadá Varresvuohta Nuortta ja SANKS:a sierratjehppevarresvuodadievnastusáj da de máhtá dálkkumdievnastus dálla fállat nuorttasámegiellak dálkáv gå dujna I tijnma mijá lunna.

Uddni li miján akta dálká gudi libá bargon Hammerfesta skihppijvieson gájka barggobievijt kl. 08.00 – 15.00. Dálká doajmma aj guhkásdálkkán.

Árggabievijn maŋŋela kl. 15.00 gitta kl. 22.00 fállap guhkásdálkkumav nuorttasámegiellaj. Ájlllegijt ja bassebievjijt fállap guhkásdálkkumav kl. 08.00-22.00

Besa dálkáv diŋŋgut elektrávnálattjat dálkkumdievnastusá næhttabielen Finnmarkoskihppijvieso næhttabielen. Jus sidá ienebut diehtet dievnastusá birra maná gæhttjamin www.sanks.no jali www.finnmarksykehuset.no

Máhtá aj dálkáv diŋŋgut mijá váktatelefávnán +47 468 47 404 (kl 08.00-22.00 álles vahkov)

Jus dálkká ij vássteda de la dávk dálkkumin ja riŋŋgu dunji gå ber álli.

Mujte val diededit jus maŋŋela ájtsa ehpit ajtu dálkáv dárba.

Mijá dálkájŋ la sjávodisvuohtavælggo ja galggi dássju jur dálkkumbargon dálkkut. Válde aktijvuodav - mij lip dáppe duv diehti.

Samisk tolketjeneste

Dersom du som pasient ønsker å få bruke ditt samiske morsmål i møte med spesialisthelsetjenesten i Helse Nord og SANKS*, kan tolketjenesten i dag tilby nordsamisk tolk når du har time hos oss.

Per i dag har vi tolk som er tilstede på Hammerfest sykehus alle hverdager mellom kl. 08.00 – 15.00. Tolken kan også ta oppdrag som fjerntolk. På hverdager etter kl 15.00 frem til kl 22.00 tilbyr vi fjerntolking på nordsamisk. I helgene og bevegelige helligdager tilbys det fjerntolking fra kl 08.00-22.00

Det er mulig å bestille tolk elektronisk på tolketjenesten egen nettside under Finnmarkssykehuset hjemmeside. For mer informasjon om tjenesten gå inn på www.sanks.no eller www.finnmarksykehuset.no.

Du kan også bestille tolk ved å ringe vår vakttelefon +47 46 84 74 04 (kl. 08.00-22.00 hele uken)

Hvis tolken ikke svarer, er de mest sannsynlig opptatt med tolkeoppdrag, de ringer deg opp når de blir ledig. Det vil være fint om dere husker å avbestille avtalen dersom du ikke har behov for tolk.

Våre tolker har taushetsplikt og de skal kun tolke under tolkeoppdraget. Ta gjerne kontakt – vi er der for deg.

Sami Interpreting Service

If you as a patient want to use Sami language during a consultation at the specialist health service in Helse Nord and SANKS*, we Interpreting Service provide Northern Sami interpreters.

Currently we have interpreter at Hammerfest Hospital (or Finnmark Hospital Trust in Hammerfest) on every weekday 8:00 – 15:00. Interpreter at hospital shall also provide remote interpreting.

In addition, we provide remote interpreting 15:00 – 22:00 on weekdays (after business hour) and 8:00-22:00 on weekends and public holidays.

You can request interpreter online by accessing the webpage of our interpreting service under Finnmark Hospital website. For more information, go to www.sanks.no or www.finnmarksykehuset.no. **You can also call our hotline to request interpreters: +47 468 47 404 (8:00-22:00 every day, mon. – sun.)**

If interpreters do not answer the phone, they are most likely busy with another interpretation duty. They shall call you thereafter.

Please do not forget to cancel the request if there is no need to use interpreter.

Our interpreters have a duty of confidentiality and interpretation shall be done only when they are on duty. Feel free to get in touch with us – we are here for you.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

SAMISK LÆRINGS- OG MESTRINGSSENTER (LMS)

Sáme oahppam- ja rijbbamguovdásj (ORG)

Sáme oahppam- ja rijbbamguovdásj (ORG) la pasiennta- ja lagámusájtjuovvolime máhttoguovdásj. Sáme ORG la oassen SÁNAM:is gænna I nasjavnálasj ávdásvásstádus sáme álmuga ávdás.

ORG:an la sierralágásj ávdásvásstádus sisiváldemsuohkanij ávdás: Guovdagæjnno, Kárásijhåå, Porsáŋgo, Dædno ja Unjárgga.

ORG fállá oahppam- ja rijbbamkursajt pasientajda ja lagámusájda kronihkalasj ja guhkesájjgásasj skihpudagáj, doajmmahieredimij, rubbmelasj, psykalasj, gárevselgaj/ báddnuma vájvij ja skihpudagáj.

Oahppam- ja rijbbamkursaj ulmme la dán galga bessat oahppat ietjat vájve jali skihpudagá birra ja gåktu bierggit árggabiejen. Gå galggá ietjas gæjnov válljit de galggá diehtet sihke skihpudagá, giehtadallama, ietjas ressursaj ja iellemvuoge rievddama birra.

Gájka áhpadimkursa galggi giela ja kultuvra gåktuj hiebaduvvam.

Vuosedibme: Dárbaha vuosedimev dálkudiddjes jus ájgo mijá kursajda oassálasstet. Dat máhtta boahitet duv stuovesdálkudiddjes jali duv dáktáris skihppijvieson. Vuosedibme elektrávnálettjat jali pásta baktu.

Samisk lærings- og mestringssenter

Samisk lærings- og mestringssenter (LMS) er et kunnskapscenter for pasient- og pårørendeopplæring. Samisk LMS er en del av SANKS som har et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

LMS har et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Tana og Nesseby.

LMS tilbyr lærings -og mestringkurs* for pasienter og pårørende med kroniske og langvarig sykdom, funksjonsnedsettelse, kroppslige, psykiske, rus/avhengighets lidelser og sykdom.

Målet med lærings- og mestringkurs er at du skal lære om din lidelse eller sykdom og hvordan du kan mestre hverdagen. For å velge din vei må du ha kunnskap både om sykdom, behandling, egne ressurser og endring av levevaner.

Alle opplæringskurs skal være språklig og kulturelt tilrettelagt.

Henvising: Du må ha henvising fra lege for å delta på våre kurs. Det kan være din fastlege eller din lege på sykehuset. Henvisingen sendes elektronisk eller per post.

Center for Learning and Mastery in Sami

Center for Learning and Mastery in Sami (Samisk lærings og mestringssenter, LMS) is a knowledge center providing tutorials to patients and family caregivers. Sami LMS is a part of SANKS with a national-level responsibility for the Sami population.

LMS is especially responsible to following municipalities: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Tana and Nesseby.

LMS provides patients and family caregivers with a series of Learning and Mastery courses on chronic and long-term illness, disability, and physical, mental and substance abuse disorders and illness.

The aim of LMS is that you will learn about your disorders or illness and how you are able to master everyday life. To choose your path, you should have knowledge on your illness, treatments, your own resources and lifestyle changes.

All training courses are language and culture friendly.

Referral: You need to have a doctor's referral to attend LMS courses. Referral can be from GP or the hospital doctor. Referral shall be sent electronically or by mailing address.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

TRENGER DU HJELP?
KONTAKT

SANKS FoU, barn og unge
78 96 74 20

SANKS Voksenpsykiatrisk poliklinikk
78 96 74 30

SANKS Døgnetenhet psykisk helse og avhengighet
78 96 74 40

Sámi klinihkka
78 96 74 00

WWW.SANKS.NO

Følg oss på facebook: SÁNAG / SANKS   **Følg oss på instagram: sanagsanks**